

แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
The Guideline Administration Educational Resources of Schools Under
Chainat Primary Educational Service Area Office

จิตรดิлок สุเมธรัตน์¹, ทินกร ชอัมพงษ์², เยาวเรศ ภักดีจิตร³
Jitdilok Sumetharat¹, Thinnakorn Cha-umpong², Yaowares Pakdeejit³
Corresponding Author E-mail: Jitdilok.s@nsru.ac.th

Received: 2026-04-26; Revised: 2026-06-03; Accepted: 2026-06-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา 2) หาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 306 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกสนทนากลุ่มและแบบประเมินแนวทางได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ รองลงมา คือ ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ และด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อสำรวจความต้องการของครู สถานศึกษาจัดประชุมวางแผนร่วมกันโดยเชิญตัวแทนครูจากทุกฝ่ายมาร่วมกำหนดงบประมาณร่วมกัน สถานศึกษาจัดหาและพัฒนาระบบบันทึกพัสดุให้เป็นระบบดิจิทัล สถานศึกษาจัดทำแบบสำรวจความต้องการใช้อาคาร เพื่อรวบรวมข้อมูลจากครู นักเรียน และสถานศึกษาใช้ซอฟต์แวร์เพื่อประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล 3) ประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

²⁻³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

²⁻³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) study the problems of educational resource management of schools, 2) proposing guidelines for educational resource management of schools, and 3) evaluating the proposed guidelines for educational resource management in schools. The sample consisted of 306 school administrators and teachers obtained by using multistage sampling. The tools used in this research include questionnaires, a focus group discussion record form, and a guideline evaluation form. get a precision of 0.93. The statistical methods used for data analysis include mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows:

1) The problems of educational resource management of schools, in overall, were at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest level of problems was the management of materials resources, the management of budgetary resources, the management of Information technology resource in that order. 2) The guidelines for educational resource management of schools. are as follows: schools organize collaborative planning meetings by inviting teacher representatives from all departments to jointly determine the budget, schools procure and develop a digital inventory management system for recording supplies and materials, schools conduct surveys on building usage needs to collect data from teachers and students, and schools use software for evaluation and data analysis. 3) The results of the evaluation of the educational resource management guidelines in schools, included five aspects: Overall, all were at a high level.

Keywords: Guideline, Administration Educational Resources, Chainat Primary Education Service Area Office

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 54 กำหนดไว้ว่า มาตรา 54 กำหนดให้รัฐ ดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพและ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งดูแลและพัฒนาเด็กเล็กให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัย นอกจากนี้ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ และสนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยมีหน้าที่กำกับ ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย. 2560: 14-15)

การศึกษาเป็นหัวใจหลักของพัฒนาประเทศ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์พัฒนาตนเองตลอดชีวิต สามารถช่วยแก้ปัญหาพัวพันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกช่วงขณะ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ มุ่งให้มีการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจ ไปสู่สถานศึกษาและชุมชนการจัดการศึกษาจะได้ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์นั้น จำเป็นต้องมีทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งเป็น ตัวกลางสำคัญทำให้กระบวนการดำเนินการจัดการศึกษาจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ถ้าขาดทรัพยากรทาง การศึกษาแล้ว ก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาได้ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2564: 97)

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 6 มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการ การศึกษา โดยมีเป้าหมายให้มีกฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความแตกต่าง ของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ การมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ และระบบการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาที่เอื้อต่อความหลากหลายของผู้เรียน และตอบสนองต่อความต้องการกำลัง แรงงาน รวมถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงของประเทศและแนวทางกลไกการจัดสรรงบประมาณ และกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษาพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โครงการพัฒนาระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา ด้านประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมจำนวนนักเรียนต่อครูต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562: 46)

จากผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศโดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งมีประเด็น ทำทนาย ได้แก่ ทรัพยากรของโรงเรียนโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล สมรรถนะและคุณภาพของครูผู้สอน ทักษะการจัดการเรียน การสอนผ่านสื่อดิจิทัล ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน ที่ขาดแคลนอุปกรณ์สื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าถึง อินเทอร์เน็ตได้ การขาดความเข้าใจถึงความหลากหลายของพหุปัญญาของเด็กแต่ละคนที่ต่างกัน การขาดการจัดเก็บข้อมูล และตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ที่เหมาะสมและชัดเจน นอกจากนี้ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้สถานศึกษาต้อง ปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดเวลา เกิดข้อจำกัดใน การถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดการเรียนรู้สู่การเรียนรู้สมรรถนะ และการประเมินพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงควรเร่ง ดำเนินการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เครื่องมือการเรียนรู้ทางออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัย การจัดให้มีแพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย และมีแผนเร่งดำเนินกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบจาก สถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2565: 12)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 160 โรงเรียน โดยที่ผ่านมา ได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน การพัฒนาครูผู้สอน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทมีความแตกต่างกันทั้งด้านขนาดโรงเรียน งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่มาก ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามสถานการณ์การลดลงของประชากรวัยเรียนในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็น ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่คำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่าง เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในด้านบุคลากรทางการศึกษา พบว่าครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษามีความ หลากหลายทั้งด้านประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ โดยครูรุ่นใหม่จำนวนมากมีศักยภาพในการพัฒนานวัตกรรมการเรียน การสอน และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ขณะเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง

ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาทได้ดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบริบท ของพื้นที่ ความพยายามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบท ของโรงเรียน โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาและการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. 2567: 105)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้จะต้องยึดหลัก ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องกับบริบท และความต้องการของสถานศึกษา โดยมุ่งให้สถานศึกษาสามารถนำแนวทางการ บริหารทรัพยากรของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการบริหารจัดการศึกษา ไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา (Educational Resource Management) คือ การบริหารจัดการใช้ ทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ เพื่อการศึกษาทรัพยากรในท้องถิ่น สื่อทางการศึกษา อาคารสถานที่และเวลาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังมียกย่องได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

กุลธนา เถระวรรณ (2562: 27) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน ที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ทรัพยากรดังกล่าว ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากร งบประมาณ ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีการบริหารจัดการ และทรัพยากรข้อมูลสารสนเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2564: 3) กล่าวว่า ความหมาย คำว่าทรัพยากรการศึกษาที่นำมาใช้ในการ วิเคราะห์การเงินและรวมถึงการลงทุนทางการศึกษาประกอบด้วย 1) ทรัพยากรทางการเงิน ควรให้มีการระดมเงินจาก แหล่งอื่นๆนอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินมาใช้ในการจัดการศึกษา 2) ทรัพยากรที่ไม่ใช่เงิน ได้แก่ที่ดิน รวมถึงบุคลากร อาคารสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการผสมผสานการใช้ปัจจัยต่างๆเข้าด้วยกัน

หวน พินธุพันธ์ (2565: 7) กล่าวว่า ทรัพยากรทางการศึกษา ก็คือคน (MAN) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ(Management) ที่นำมาใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษานั้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร เนื่องจากความจำกัดในการมีทรัพยากรทางการศึกษา สถานศึกษาต้องมีแนวทางการดำเนินการต่อทรัพยากรทางการศึกษา จะต้องมีการวางแผน การดำเนินงานตามขั้นตอนตามแผนมีการตรวจสอบที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรตามความเหมาะสมกับงาน มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างถูกต้องเหมาะสมชัดเจน

2. ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในระบบการศึกษานั้นสำเร็จและตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การดำเนินการกับทรัพยากรต้องมีหลักการ วิธีการ และแนวคิดเป็นกรอบเพื่อให้เกิดผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ทั้งนี้การศึกษาเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้าง รวมถึงทรัพยากรจึงหลายรูปแบบ เช่น ทรัพยากรทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ การบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นต้น ทรัพยากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรทางการศึกษาไว้ ดังนี้

สุภาภรณ์ บัวจันทร์ (2561: 41) ได้กล่าวว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และสิ่งที่สำคัญ คือปริมาณของทรัพยากรทางการศึกษามีอย่างเพียงพอและมีคุณภาพต่อการจัดการ จะทำให้การดำเนินงานการบริหารงานทั้ง 4 งาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

เปรมทิพย์ อินทองคำ (2563: 20) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษานั้น มีสำคัญต่อหน่วยงานสถานศึกษา ดังนี้ 1) เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงาน 3) เพื่อควบคุมการดำเนินงานขององค์กร 4) เพื่อส่งเสริมโครงการและกิจกรรมใหม่ ๆ 5) เพื่อกระจายทรัพยากรไปยังหน่วยงานที่มีความต้องการจริง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษามีความสำคัญ คือเป็นตัวกลางที่ทำให้กิจกรรมหรือภารกิจขององค์การบรรลุเป้าหมาย ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษา และผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนของสถานศึกษา

3. หลักในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต้องมีแนวทางในการบริหารเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายสูงสุด มีนักวิจัยได้กล่าวเกี่ยวกับหลักในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ดังนี้

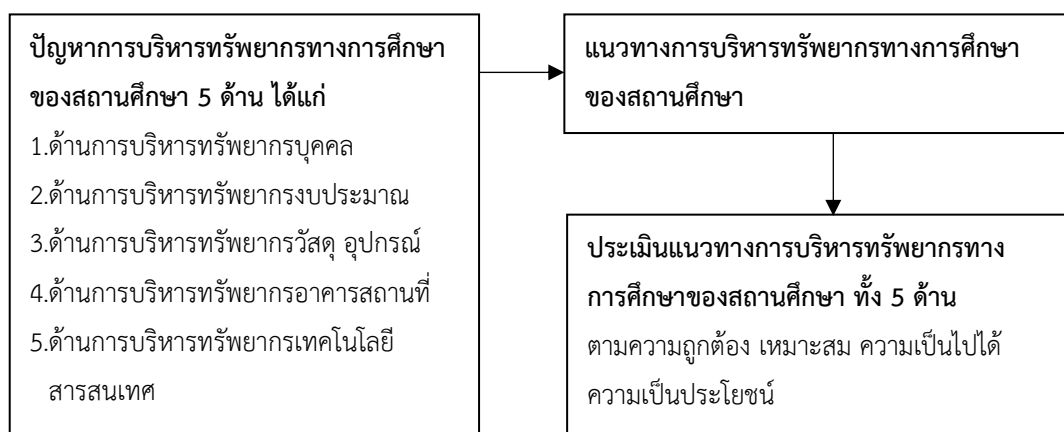
พรทิพย์ หล้าเฉลิมพร (2559: 28) ได้สรุปไว้ว่า การเน้นผู้เรียนและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานตามโครงการสร้างการกระจายอำนาจการบริหาร ทรัพยากรจะเป็นกลไก หรือเครื่องมือสำคัญที่กระตุ้นให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อสนองวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดหลักการ ไว้ดังนี้ 1) หลักความเป็นธรรม 2) หลักความเสมอภาค 3) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) หลักความพอเพียง 5) หลักการกระจายอำนาจ 6) หลักเสรีภาพ และ 7) หลักการปฏิบัติได้

จันทิมา อัคระสวัสดิ์ (2557: 88 - 89) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา มีความจำเป็นถ้าหากการบริหารไม่เป็นไปตามหลักการหรือวิธีการที่เหมาะสมแล้วการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานก็จะปราศจากประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารทรัพยากรนั้นมีหลักการกว้าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน หลักการบริหารทรัพยากร แต่ละประเภทจะมีหลักที่แตกต่างกันออกไป เช่น หลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ย่อมถือหลักประสิทธิภาพของงานและความพอใจของคน หลักการบริหารการเงินมีหลักคือประสิทธิภาพของงาน การบริหารอาคารสถานที่ วัสดุ ตลอดจนการบริหารเวลากีย่อมมีหลักที่แตกต่างกันออกไป หลักในการบริหารทรัพยากรโดยส่วนรวม 3 ประการ คือ 1) ความเสมอภาค 2) ประสิทธิภาพ และ 3) ประสิทธิผลของงาน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า หลักในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรด้านอาคารสถานที่ สิ่งที่ผู้บริหารจะต้องยึดเป็นหลักสำคัญ คือ ความเสมอภาคความพอเพียง การกระจายอำนาจ ในด้านคุณภาพของทรัพยากร นำไปสู่การปฏิบัติในการจัดสรรงบประมาณที่สามารถตรวจสอบได้ ก็ให้เกิดความมีประสิทธิภาพ และความมีประสิทธิภาพขององค์กร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาปัญหา หาแนวทางและประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 161 คน และครูจำนวน 1,277 คน รวมทั้งสิ้น 1,438 คน จากทั้งหมด 160 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 306 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และ ครู จำนวน 272 คน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอนและสุ่มอย่างง่าย (Krejcie, & Morgan, 1970: 608-609)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัญหาทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่สร้างจาก Google Form ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 หาความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ 0.67 – 1.00
 - 1.2 หาค่าความเที่ยงแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93
2. สถิติพื้นฐานได้แก่
 1. ค่าร้อยละ (Percentage)
 2. ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$)
 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจำนวน 7 คน เพื่อร่วมกันสนทนา ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมหาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการหาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำชี้แนะและขอความเห็นชอบ
2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้เชี่ยวชาญ 7 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประชุมเพื่อสนทนากลุ่ม
3. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน เพื่อเชิญประชุมการสนทนากลุ่ม
4. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ไปบันทึกการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน เป็นการตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 การประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง
ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้ทรงในการประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากร
ทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอ
ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปล
ความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง แนวทางถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง แนวทางถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง แนวทางถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง แนวทางถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง แนวทางถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวม 5 ด้าน

ที่	รายการ	ปัญหาการดำเนินงาน		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล	3.92	0.76	มาก	1
2	ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ	3.96	0.78	มาก	2
3	ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์	3.99	0.78	มาก	3
4	ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่	3.91	0.79	มาก	4
5	ด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.95	0.77	มาก	5
รวมเฉลี่ย		3.95	0.78	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.79) พิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.78) ด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.77) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) ด้านที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อสำรวจความต้องการของครู จัดการอบรมในช่วงเวลาที่เหมาะสม พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสถานศึกษาวิเคราะห์ภาระงานทุกด้านการบริหารเพื่อจัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม 2) ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ สถานศึกษาจัดประชุมวางแผนร่วมกันโดยเชิญตัวแทนครูจากทุกฝ่ายมาร่วมกำหนดงบประมาณร่วมกัน สถานศึกษากำหนดแผนงบประมาณรายจ่ายและจัดทำแผนงบประมาณประจำปี รวมถึงติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ สถานศึกษาจัดหาและพัฒนาระบบบันทึกพัสดุให้เป็นระบบดิจิทัล สถานศึกษากำหนดระบบตรวจสอบและประเมินวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจัดทำแผนซ่อมบำรุงประจำปีและจัดช่องทางแจ้งปัญหา เพื่อให้การบำรุงรักษาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง 4) ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ สถานศึกษาจัดทำแบบสำรวจความต้องการใช้อาคาร เพื่อรวบรวมข้อมูลจากครู นักเรียน สถานศึกษาประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด ภาคเอกชน มูลนิธิองค์กรท้องถิ่น และชุมชน เพื่อระดมทรัพยากรและขอรับการสนับสนุนงบประมาณอาคารสถานที่ และ 5) ด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล สถานศึกษาจัดอบรมครูและ

บุคลากรเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัล และเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงการจัดฝึกอบรมและสร้างคู่มือการใช้งานระบบ EMIS ให้สามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินแนวการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชั้นนาท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชั้นนาท ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินทั้ง 5 ด้าน

ปัจจัย	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบริหาร ทรัพยากรบุคคล	4.81	0.42	มากที่สุด	4.84	0.39	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	4.88	0.28	มากที่สุด
ด้านการบริหารทรัพยากร งบประมาณ	4.84	0.38	มากที่สุด	4.84	0.38	มากที่สุด	4.87	0.31	มากที่สุด	4.91	0.21	มากที่สุด
ด้านการบริหารทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์	4.85	0.35	มากที่สุด	4.90	0.28	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด	4.88	0.29	มากที่สุด
ด้านการบริหารทรัพยากร อาคารสถานที่	4.84	0.38	มากที่สุด	4.85	0.35	มากที่สุด	4.88	0.36	มากที่สุด	4.90	0.25	มากที่สุด
ด้านการบริหารทรัพยากร เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.89	0.37	มากที่สุด	4.90	0.29	มากที่สุด	4.93	0.25	มากที่สุด	4.92	0.22	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.85	0.38	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด	4.90	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมิน ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ความถูกต้อง ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.42) ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.39) ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.33) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.28) ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ความถูกต้อง ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.38) ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.38) ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.87$, S.D. = 0.31) ความเป็น ประโยชน์ ($\bar{x} = 4.91$, S.D. = 0.21) ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ความถูกต้อง ($\bar{x} = 4.85$, S.D. = 0.35) ความ เหมาะสม ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.28) ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.31) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.29) ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ ความถูกต้อง ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.38) ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.85$, S.D. = 0.35) ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.36) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.25) ด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยี สารสนเทศ ความถูกต้อง ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.37) ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.29) ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.25) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.22)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาปัญหาทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ พบว่า ปัญหาในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา มี 5 ด้าน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้แก่ครูอยู่เสมอ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ดังนั้นการเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญในงานแต่ละด้านมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร ทำให้ผู้บริหารและครูนั้นเข้าใจงานแต่ละด้านได้ชัดเจน ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กรได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุภาส สว่างใจ (2558) พบว่า ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารไม่ได้ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายตามความประสงค์ในแต่ละฝ่ายงาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดการใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และงบประมาณไม่เพียงพอกับความจำเป็นขององค์กร ทำให้การบริหารทรัพยากรงบประมาณ ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถรา ธรรมาธิกุล (2560) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากร ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

1.3 ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดทำระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลของพัสดุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารพัสดุ รวมถึงขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และดูแลระบบทำให้การดำเนินงานยังคงอาศัยวิธีการแบบเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ เฉลยนาถ (2557) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำและใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารพัสดุของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด

1.4 ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานศึกษาสำรวจข้อมูลความต้องการใช้ และความเพียงพอของอาคารเรียน อาคารประกอบต่างๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะงบประมาณไม่เพียงพอ รวมทั้งอาคารเรียนและอาคารประกอบบางส่วนมีสภาพเสื่อมโทรมตามอายุการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2557) ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรอาคารสถานที่ถือเป็นทรัพย์สินถาวรที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา หากขาดการดูแล และวางแผนที่เหมาะสม ก็จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

1.5 ด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสาระหลักสูตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และการวางแผนที่ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากันตนิษฐ์ เสงสุกุล (2564) ผลการวิจัยพบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสาระหลักสูตรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2. จากแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา จากผลการประชุมการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า

2.1 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล แนวทางการพัฒนา คือ เน้นการสำรวจความต้องการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลไปใช้วางแผนเชิงวิสัยทัศน์และจัดอบรมในช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร และยังมีการวิเคราะห์ภาระงานของบุคลากรเพื่อจัดสรรงานอย่างเหมาะสม พร้อมจัดทำคำสั่งและเอกสารชี้แจงบทบาทหน้าที่ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเริญ จวงตระกูล (2563) พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นกระบวนการครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน สรรหา พัฒนา ไปจนถึงการรักษาและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจในการทำงาน

2.2 ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษามุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ผ่านการจัดประชุมวางแผนและชี้แจงแนวทางการใช้งบประมาณร่วมกัน ตลอดจนมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจากครูและกลุ่มงานต่าง ๆ ด้วยแบบฟอร์มหรือระบบออนไลน์ เพื่อให้การจัดทำงบประมาณสอดคล้องกับความต้องการจริง พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างเป็นระบบ กำหนดบทบาท หน้าที่ และโครงสร้างอย่างชัดเจนเพื่อความโปร่งใส ทั้งยังได้จัดทำแผนงบประมาณประจำปี รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเน้นความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุมาศ เฉลยนาท (2557) พบว่า งบประมาณช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินภารกิจหลักได้สำเร็จ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้จ่าย และยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางที่สถานศึกษาใช้ เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอแผนงบประมาณ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ แนวทางการพัฒนา คือ มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการพัสดุให้เป็นระบบดิจิทัล เช่น การใช้ Excel โปรแกรมบัญชีพัสดุ หรือระบบออนไลน์ของ สพฐ. พร้อมแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ เพื่อดูแลข้อมูลให้ถูกต้องและต่อเนื่อง อีกทั้งมีระบบตรวจสอบ ซ่อมบำรุง และประเมินวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งจัดทำแผนซ่อมบำรุงประจำปีและช่องทางแจ้งปัญหา เพื่อให้การบำรุงรักษาเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการจัดทำรายงานและวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการจัดซื้อในอนาคต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมุ่งเน้นประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา อัครสวัสดิ์ (2557) พบว่า การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ เป็นการบริหารที่ครบวงจรและมีความทันสมัย โดยผสมผสานทั้งระบบดิจิทัลและการวางแผนระยะยาว ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โปร่งใส และตอบสนองความต้องการจริงของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาสถานศึกษาในภาพรวม

2.4 ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ แนวทางการพัฒนา คือ มุ่งเน้นการสำรวจความต้องการใช้อาคารและพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังข้อมูลจากครู นักเรียน และบุคลากร เพื่อสะท้อนความต้องการที่แท้จริง พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินสภาพอาคาร โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงจากจำนวนผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อวิเคราะห์ความเพียงพอ ความปลอดภัย และความเหมาะสม นอกจากนี้ยังจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว กำหนดทิศทางในการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือสร้างอาคารใหม่ ตลอดจนมีการระดมทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น และชุมชน เพื่อสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานที่มีระบบและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาพร ห่วงมาก (2560) พบว่า แนวทางการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ของสถานศึกษา เป็นการจัดการอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และมีส่วนร่วม ครอบคลุมทั้งการสำรวจ การประเมิน การจัดทำแผนพัฒนา และการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้งานจริงของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ แนวทางการพัฒนา คือ มีการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการนำแพลตฟอร์มออนไลน์และซอฟต์แวร์ประเมินผลมาใช้ในกระบวนการออกแบบหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการฝึกอบรมครูและบุคลากรในการใช้เครื่องมือดิจิทัลและระบบ EMIS ตลอดจนการจัดทำคู่มือเพื่อช่วยให้การเข้าถึงและใช้ข้อมูลมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ แนวทางดังกล่าวสะท้อนถึงการใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธินยา หานะพันธ์ (2557) พบว่า การบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากร และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารทรัพยากรบุคคล ทางสถานศึกษาควรมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรได้ทราบถึงการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

1.2 การบริหารทรัพยากรงบประมาณ ทางสถานศึกษาควรให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการใช้จ่ายงบประมาณตามความประสงค์ในแต่ละฝ่ายงาน กำหนดการใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน

1.3 การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ทางสถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรทราบเกี่ยวกับการจัดหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ของหน่วยงาน แจกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ตามความต้องการ

1.4 การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ ทางสถานศึกษาควรมีการสำรวจข้อมูลความต้องการและความเพียงพอของอาคารเรียน

1.5 การบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางสถานศึกษาควรมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งการจัดหา การใช้งาน การบำรุงรักษา และการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนานา

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนานา

เอกสารอ้างอิง

กุลณา เถระวรรณ. (2562). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

ทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

เขต1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

จันทิมา อชชะสวัสดิ์. (2557). การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จำเนียร จวงตระกูล. (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น.

- เปรมทิพย์ อินทองคำ. (2563). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรทิพย์ หล้าเฉลิมพร. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาทินันท์ เสงสุกุล. (2564). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษา และการวิจัย. 3(1), 1-10.
- พัชณียา หานะพันธ์. (2557). การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ภาณุมาศ เฉลยนาถ. (2557). การนำเสนอกลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560. 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก. น. 14 - 21.
- วิษณุภาส สว่างใจ. (2558). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของ สถานศึกษาในเขตอำเภอปลาปาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในหลักวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: พี.เอ.อีฟวิง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2567). แผนปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. ชัยนาท: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานการวิเคราะห์ทรัพยากรการศึกษาเพื่อการลงทุนทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). ทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุภาภรณ์ บัวจันทร์. (2561). ปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- หวน พินรุพันธ์ (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.

- อรรครา ธรรมาธิกุล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อาภาพร ห่วงมาก. (2560). การศึกษาสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V., & Mogan, D. W. (1970, January). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3):608-609